

Forssan perusopetuksen kouluverkko

Lisäselvitys 2

Forssassa 29.3.2021

1. TAUSTAA

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta päätti kokouksessaan 26.1.2021

1. merkitä kouluverkkoselvityksen tiedoksi
2. pyytää ja antaa eri tahoille mahdollisuuden antaa raportista lausunto, jotka toimitetaan sivistysvirastoon 31.3.2021 mennessä
3. raportista tehdään laaja lapsivaikutusten arviointi (LAVA) 15.4.2021 mennessä
4. asia tuodaan lautakunnan käsittelyyn 27.4.2021 pidettävään lautakunnan kokoukseen

Erillisiä lausuntoja raportista ei ole 6.3.2021 mennessä tullut, mutta palautetta ja kysymyksiä on tullut runsaasti sosiaalisen median, sähköpostin ja median välityksellä.

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta käsitteli kouluverkkoraportin lisäselvityksiä 23.2.2021.

Lisäselvitykseen on nostettu tarkastelu, jos Talsoilan koulun sijaan lakkautetaan Vieremän koulu. Muiden koulujen lakkauttamien ei ole taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua, joten näihin esityksiin on otettu kantaa ”usein kysytyt kysymykset” osioissa. Tämän lisäksi on pyritty selventämään oppilaiden koulureittejä ja matkoja, mikäli Talsoilan koulun toiminta lakkaa tai vaihtoehtoisesti Vieremän koulun toiminta lakkaa.

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta merkitsi lisäselvityksen 23.2.2021 tiedoksi.

Edelleen on tullut runsaasti palautetta, voidako selvittää tarkemmin vaihtoehto, jossa Talsoilan koulun lakkautuksen sijasta siirretään Keskuskoulun vuosiluokat 1-6 muihin kouluihin. Lisäksi on pyydetty tarkempaa selvitystä siitä, onko mahdollista muuttaa esiopetuksen järjestämipaikkoja ja mikä muutosten vaikutus olisi toiminnan ja talouden näkökulmasta. Myös vaihtoehto, että kouluverkkoon ei tehdä muutoksia on syytä kuvata, koska tämä tarkoittaa mittavia muutoksia koulujen pedagogiikkaan, toimintaan, oppilaaksiottoon ja lähikoulujen määrittelyyn.

2. OPETUSRYHMÄT JA VAIKUTUKSET TALOUTEEN, MIKÄLI KESKUSKOULUN VUOSILUOKAT 1-6 SIIRRETÄÄN MUIHIN KOULUIHIN

Taulukko 1. Forssan perusopetuksen opetusryhmät lukuvuonna 2022-2023, Monikylä on aloittanut toimintansa ja Keskuskoulun vuosiluokat 1-6 on siirretty muihin kouluihin.

Forssassa esiopetusta annetaan yksiköissä, joissa on mahdollista tarjota myös em. täydentävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuspaikan ja koulujen oppilaspaikan määräytymisessä on keskeinen periaatteellinen ero. Varhaiskasvatuksessa hoitopaikka määräytyy hyvin pitkälle vanhempien tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Hoitopaikan valintaan voi vaikuttaa mm. vuorohoidon tarve, huoltajan työmatka, isovanhempien asuinpaikka sekä se, missä vaiheessa varhaiskasvatuspalvelujen piiriin hakeudutaan. Peruskoulun koulupaikan eli lähikoulun osoittaa koulutuksen järjestäjä. Lähikoulu määräytyy lapsen asuinpaikan mukaan.

Päiväkoti Axel Wahren lasten määrä on 169 lasta, joista esiopetuksessa on 92 lasta, näistä 81 on tarve täydentävään varhaiskasvatukseen. Henkilöstöä on vajaa 30.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstömäärät on lainsäännöllä sidottu lasten määrään ja ikään. Tässä mielessä esiopetusyksikköjen määrällä tai sijainnilla ei ole suoraa vaikutusta henkilöstön määrään, kuitenkin hajautettuna järjestettynä henkilöstökulut voivat jonkin verran nousta.

Esiopetuksen siirtäminen koulujen yhteyteen ei ole tarkoituksen mukainen vaihtoehto. Kouluilla ei ole henkilöstöä ja asianmukaisia tiloja eikä kalusteita täydentävän varhaiskasvatuksen tarjoamiseen.

Axel Wahrenin päiväkodin ja esiopetuksen tilat ovat vuokratiloja. Vuokratulot ovat 148 000 euroa vuodessa. Esiopetuksen osuus tilojen käytöstä on noin 50 %.

On huomattava, että suunnitelmien mukaan Axel Wahrenin toimintaa varten vuokrattavia tiloja vähennetään suunnitelmallisesti silloin, kun esiopetuksen palvelutarve pienenee lähivuosina.

Axel Wahrenin esiopetuksen hajauttaminen eri yksiköihin on toiminnallisesti erittäin huono ratkaisu, mutta mikäli tällainen ratkaisu toteutetaan, on tämän ratkaisun säästövaikutus voi olla enemmillään 50 000 – 70 000 euroa.

4. Palveluverkon pitäminen nykyisellään

Vuonna 2020 syntyneitä lapsia asuu Forssassa 90. Ennakkotietoa vuonna 2021 Forssassa syntyvistä ei vielä ole tiedossa.

Koulunsa aloittavista lapsista 8-14 aloittaa vuosittain pienryhmissä Tölön koululla.

Forssan kouluverkko käsittää ilman muutoksia tulevaisuudessa (2022) kuusi koulua. Kojjärven koulun aloittavien määrä vuosittain on noin kymmenen lasta. Tämä tarkoittaa sitä, että jäljelle jäävät 70 oppilasta jakaantuvat viidelle keskusta-alueen koululle. Lisäksi on huomattava, että oppilaiden määrä eri asuntoalueilla vaihtelee lisäksi runsaasti vuosittain.

Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että Forssan keskusta-alueella siirrytään yhdysluokkaopetukseen ja sitä, että vuosiluokkaa yksi ei aloiteta kaikissa kouluissa jokaisena lukuvuonna. Tämä taas merkitsee sitä, että esimerkiksi saman perheen sisarukset käyvät eri kouluja. Tämä tarkoittaa myös sitä, että perheet eivät voi varmuudella tietää lapsensa koulutaivalta, vaan siihen vaikuttaa asuin alueella vuosittain asuvien määrä. Myös opetusryhmien koot hyvin toden näköisesti vaihtelevat suuresti eri kouluilla.

Perusopetuksen yleisopetuksen oppilasmäärä on tällä hetkellä noin 1200 lasta. Nykyinen syntyvyys tarkoittaa sitä, että jossakin vaiheessa tulevaisuudessa oppilaita perusopetuksessa olisi runsaat 800. Seuraavan valtuustokauden aikana oppilasmäärä Forssan perusopetuksessa vähenee 170 oppilalla.

Opetustoimen valtionosuudet tulevat oppilasmäärän mukaan. Tällainen lasku oppilasmäärissä vähentää valtionosuuksia merkittävästi. Tämä tarkoittaa sitä, että Forssan täytyy lisätä omia määrärahoja perusopetukseen, joka määrärahalisäys käytetään tehottomaan kouluverkkoon. Tämä sopii huonosti yhteen se tosiseikan kanssa, että sosiaali- ja terveystoimessa palveluntarve kasvaa tulevaisuudessa huomattavasti.

Kouluverkkoon on tehtävä muutoksia ennemmin tai myöhemmin. Nykyisen valtuuston ja sivistys- ja tulevaisuuslautakunnan linjausten mukaisesti palveluihin ja palveluverkkoon tehtävät välttämättömät muutokset tuodaan päätöksen tekoon etupainotteisesti.

USEIN KYSYTYT KYSYMYKSET (29.3.2021)

Miksi tällaista kouluverkko selvitystä tehdään?

Perussyynä selvityksen tekemiselle on syntyvyyden jyrkkä lasku. Vuonna 2020 syntyneitä lapsia asuu Forssassa vain 90. Arvio on, että myös jatkossa Forssaan syntyy vuosittain noin 100 lasta. Oppilaita ei tulevaisuudessa kaikkiiin kouluihin siten, että niistä saataisiin järkevän kokoisia opetusryhmiä. Oppilaiden määrällä on suora yhteys kaupungin saamiin valtionosuuksiin. Perussyynä on myös se, että ikäihmisten suhteellinen osuus lisääntyy. Palvelutarpeet vanhuspalveluissa ja terveystalouksissa ovat tästä johtuen kasvussa.

Kouluverkkoselvitys on Forssan kaupunginvaltuuston tahto. Kaupunginvaltuuston 14.12.2020 (103§) hyväksymässä vuoden 2021 talousarviokirjan perusopetusta koskevassa tavoitelomakkeessa todetaan seuraavaa: ”Tehdään palvelutarpeen muutoksiin perustuvat, kouluverkkoon liittyvät selvitykset siten, että päätökset niihin liittyen on mahdollista tehdä tammikuussa 2021”.

Tuleeko liikuntatiloista pulaa, jos Talsoilan koulun sali ei enää ole käytössä?

Lasten määrän väheneminen vaikuttaa myös seurojen harrastajamääriin, joka tulevat laskemaan. Mikäli lisää liikuntatilaa tarvitaan, voidaan ratkaisuja hakea yksityisistä liikuntatiloista, kuten jo tällä hetkellä tehdään Forssan Suuppareiden kanssa.

Voitaanko Talsoilan koulun toimintaa jatkaa vielä vuoteen 2025?

Periaatteessa voidaan, mutta talouden kannalta jokainen lisävuosi tuo kuluja, joka voitaisiin välttää etupainotteisella kouluverkon tiivistämisellä.

Riittääkö henkilökunnalle töitä vai joudutaanko ihmisiä irtisanomaan?

Ei jouduta. Kaikille vakituisille viran- ja toimenhaltijoille on tarjolla työtä.

Mitäpä jos Forssan väkimäärä kääntyykin kasvuun ja oppilaiden määrä lisääntyy?

Vaikka kouluverkkoa tiivistetään raportissa esitetyllä tavalla, niin kaikissa luokissa on edelleen tilaa uusille oppilaille. Mikäli oppilaita tulisi jostakin syystä valtavia määriä lisää, niin Yhteislyseolla tulee vapautumaan opetustiloja tulevina vuosina.

Muodostuuko joillekin oppilaille koulumatka liian pitkäksi tai rasittavaksi, jos Talsoilan koulu lakkautetaan?

Keskusta-alueella koulut ovat varsin tiiviillä alueella. Koulumatkat keskimäärin pysyvät oppilailla nykyisen pituisina. Joillakin yksittäisillä oppilailla koulumatka kasvaa. Tulee muistaa, että vuosiluokkien 1-2 oppilaat ovat oikeutettuja maksuttomaan koulukuljetukseen, mikäli koulumatka ylittää 3 kilometriä.

Turvallisista koulureiteistä ja koulumatkoista on tehty selvitys.

Tyykikyödin aikataulua voidaan täsmentää siten, että se palvelee oppilaita hyvin esimerkiksi Paavolan suunnalta Monikylään.

Jos Talsoilan koulu lakkautetaan, niin pääsevätkö kaikki oppilaat uuteen Monikylään?

Suuri osa pääsee, mutta eivät kaikki. Nykyisen Talsoilan koulun alueen oppilaiden koulupaikka määräytyy lakkauttamisen jälkeen asuinpaikan mukaan. Kaikulan alueella asuvat lapset menevät Vieremän kouluun. Rantapuistosta ja Puutarhan alueilta mennään Keskuskouluun. Muiden oppilaiden koulupaikka on uusi Monikylä. Huoltajilla on mahdollisuus kuitenkin anoa lapsensa pääsyä toissijaiseen kouluun, jos se vaikka ystävyyssuhteiden säilymisen kannalta koetaan tärkeäksi. Toissijaisen kouluun siirtymisen mahdollistaminen otetaan suunnittelussa huomioon.

Onko Talsoilan koulun lakkauttamien jo päätetty vai voiko asiaan vielä vaikuttaa?

Ei ole päätetty. Lautakunta pyytää asiasta lausuntoja ja edellyttää, että asiasta tehdään laaja lapsivaikutusten arviointi. On varmaa ja toivottavaa, että asian tiimoilta käydään laaja ja monipuolinen julkinen keskustelu ennen päätöksentekoa. Alustavan aikataulun mukaan lautakunta tekee oman esityksensä kouluverkosta huhtikuussa 2021. Tämän jälkeen esitys etenee kaupunginhallituksen kautta valtuustoon.

Miksi Talsoilan koulua esitetään lakkautettavaksi? Miksi ei jotain muuta koulua?

Keskuskoulu on vuosiluokkien 1-9 suuri koulu ja sitä tarvitaan edelleen. Kojjärven koulu on selvästi keskusta-alueen ulkopuolella ja se oppilasennuste on hyvin vakaa. Reuna-alueilla sijaitsevista kouluista (Vieremä ja Heikka) voidaan oppilaita siirtää käytännössä vain yhteen kouluun, jolloin opetusryhmiä ei pystytä optimoimaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Olisiko järkevämpää lakkauttaa Vieremän koulu Talsoilan koulun sijaan?

Vieremän koulu on reuna-alueen oppilasmäärältään pieni koulu. Mikäli se lakkautettaisiin, oppilaat menisivät käytännössä kaikki Talsoilaan. Koulumatkat pidentyisivät (lähes) kaikilla Vieremän alueen oppilailla. Talouden näkökulmasta ratkaisun säästövaikutukset olisivat

vain 100 000-150 000 euroa vuodessa. Vieremän koulun lakkauttamien ei tasaisi opetusryhmien kokoja koko kaupungissa optimaalisella tavalla.

Olisiko järkevämpää lakkauttaa Keskuskoulu tai Heikan koulu Talsoilan sijaan?

Keskuskoulun lakkauttaminen vuonna 2022 ei ole mahdollista. Keskuskoulussa on alaluokkien lisäksi vuosiluokkien 7-9 opetusta. Oppilasmäärien väheneminen toteutuu yläkoulussa vasta 2030 luvulla. Yläkoulun opetussuunnitelmaan kuuluu oppiaineita, joita opetetaan erikoisluokkatiloissa. Tällaisia oppiaineita ovat mm. kotitalous, fysiikka, kemia, käsityö. Näiden aineiden opetussuunnitelman mukaisia opetustiloja ei ole alakouluissa.

Heikan koulun lakkauttaminen on toiminnan ja talouden kannalta huono vaihtoehto. Heikan koulun oppilaat eivät mahdu Keskuskoululle. Teoriassa on mahdollista muuttaa koko keskusta-alueen oppilaaksiottoa, mutta se johtaisi tilanteeseen, jossa osan oppilaiden koulumatka kulkisi lähimmän koulun ohi johonkin muuhun keskusta-alueen kouluun. Heikan koulun lakkauttamien pidentäisi oppilaiden koulumatkoja eniten esillä olevista vaihtoehdoista.

Voidaanko Keskuskoulun alakoulun oppilaat siirtää Monikylään ja Talsoilaan?

Teoriassa voi, mutta on huomattava, että merkittävä osa Keskuskoulun vuosiluokkien 1-6 oppilaista asuu Kalliomäessä ja Korkeavahan alueella, Keskus- ja Heikan koulujen välisellä alueella. Mikäli Keskuskoulun alaluokat lakkautetaan edellä mainittujen alueiden huoltajat hakisivat lapsilleen koulupaikkaa vieressä olevasta Heikan koulusta, jonne ei valitettavasti lisäoppilaita mahdu. Oppilaita jouduttaisiin ohjaamaan toimivan alakoulun vierestä ja läheisyydestä kauempana oleviin kouluihin. Keskuskoulun alakoulun lakkauttamisen vaikutus talouteen olisi pieni eikä sillä olisi merkittävää vaikutusta koko kaupungin oppilasryhmien optimointiin.

Joudutaanko Talsoilan koulu lakkauttamaan, koska Monikylä rakennetaan?

Ei. Monikylän rakentaminen on järkevä päätös, jolla jo osaltaan tiivistetään palveluverkkoa. Se korvaa Kurjenpesän ja Taikatuulen päiväkodit sekä Tölön ja Kuhalan koulut. Uuden Monikylän rakentaminen on merkittävästi edullisempi vaihtoehto kuin em. entisten kiinteistöjen peruskorjaus. Lisäksi neljän yksikön toiminnan tiivistäminen yhteen yksikköön tuo merkittäviä säästöjä käyttötalouteen.

Talsoilan koulun lakkauttamisella on laskettu saatavan säästöä 450 000-650 000 euroa vuodessa? Miksi arvio on noin epätarkka?

1. Oppilaiden tuen tarpeet vaihtelevat vuosittain. On vaikea ennakoida esimerkiksi erityisen tuen tarpeita vuonna 2022 ja siitä eteenpäin.
2. Taloudessa on varauduttu siihen, että mikäli Talsoilan koulu lakkautetaan, saattaa huoltajat aluksi anoa lapsilleen normaalia enemmän oikeutta käydä toissijaisessa koulussa. Toissijaiseen kouluun anomisen perusteena voi olla, vaikka halu päästä samaan kouluun kuin kaverit.

3. On huomattava, että mikäli koulu lakkautetaan keväällä 2022, muodostuu säästöä ensimmäisenä vuonna (2022) vain puolen vuoden ajalta.

Ehdottomasti merkittävin tekijä käyttömenojen säästöjen kannalta on opetusryhmien määrän väheneminen (henkilöstön väheneminen) eli henkilöstökulujen väheneminen. Jonkin verran vaikutusta on myös vuokratuloilla ja muilla tukipalvelukuluilla.

Mikäli Talsoila lakkautetaan 2022, niin joudutaanko luokkien oppilaat eri kouluihin?

Mikäli Talsoila lakkautetaan 2022, niin oppilaille osoitetaan koulupaikka asuinpaikan mukaan. Tällöin tosiaan Talsoilan olemassa olevat luokat "hajoavat".

Huoltajille tarjotaan kuitenkin mahdollisuus keväällä 2022 hakea toissijaiseen kouluun. Hakemuksen perusteena voi olla vaikkapa kaverisuhteiden säilyminen. Tässä tilanteessa pyritään toteuttamaan kaikkien huoltajien/oppilaiden toiveet.

Esimerkki: Talsoilan vuoden 2022 aloittavista (35) kuudesluokkalaisista Monikylään ohjataan 25 oppilasta Vieremään 3 oppilasta ja Keskuskoululle 7 oppilasta.

Monikylässä olisi syksyllä 2022 kolme 18 oppilaan kuudetta luokkaa. Vaikka kaikki kymmenen (Vieremään ja Keskurille ohjatut lapset) haluaisivat toissijaiseen kouluun Monikylään, niin siitä ei muodostuisi ongelmaa, vaan luokkiin mahtuu ja Monikylän luokkien koko olisi edelleen järkevä eli 21,21 ja 22. On kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että kaikki perheet haluaisivat lapsensa Monikylään. Sama on tilanne Forssan muissa kouluissa. Luokkiin mahtuu oppilaita, jos hakemuksia niihin tulee. Kokemuksen mukaan tulevina vuosina tilanne kuitenkin vakiintuu ja oppilaat menevät pääosin heille osoitettuun lähikouluun.

Lisääntyykö kiusaaminen isommassa yksikössä?

Kiusaamisen ja koulun koon välillä ei suoraa yhteyttä, kysymys on enemmänkin siitä, miten käytännön koulutyö on organisoitu ja järjestetty ja sitä, kuinka systemaattisesti kiusaamiseen puututaan.

Monikylä on suunniteltu siten, että alakoulussa on kolme solua/kylää, jossa kussakin on kaksi luokka-astetta. Tämä tarkoittaa, että vuosiluokilla 1 ja 2 ja vuosiluokilla 3 ja 4 sekä 5 ja 6 on omat solut/kylät, joista jokaisesta on omat kulkuyhteydet ulos.

Solussa/kylässä on oppilaita noin 50, mikäli Talsoila jatkaa ja vajaa 100 lasta, mikäli Talsoila lakkautetaan. Oppilaan lähityöyhteisö on siis oman solun/kylän oppilaat ja ne aikuiset, jotka heitä kasvattavat ja opettavat. Tämä on sopiva pienen koulun kokoinen lähityöyhteisö oppilaita ja kavereita sekä turvallisia aikuisia. Huomattavaa on, että myös piha-alueita on jaoteltu eri ikäkausien mukaan.

Voidaanko päiväkotia Axel Wahrenin esiopetus siirtää muualle ja saada siitä säästöjä?

Esiopetuksen lisäksi valtaosa eskarilaisista tarvitsee täydentävää varhaiskasvatusta. Ko. täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen koulun tiloissa ei ole optimaalinen vaihtoehto.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstömäärästä säädetään asetuksella. Henkilöstömäärä on sidoksissa lasten määrään ja sitä seurataan jatkuvasti. Esiopetuksen sijoittamisella pois Kehräömöalueelta ei saavuteta henkilöstösäästöjä. Hajauttaminen saattaisi aiheuttaa jopa pientä lisäystä henkilöstömenoihin. Ainoa varma säästö olisi tilavuokra, joka noin 60 000 euroa vuodessa.

Vaikuttaako Talsoilan koulun lakkauttaminen alueen asuntojen hintaan?

Vaikea sanoa varmuudella. Talsoilan, Paavolan ym. lapset pääsevät syksyllä 2022 uuteen valmistuvaan Monikylään. Uusi koulu ja turvalliset ja nykyaikaiset oppimisympäristöt saattavat olla vetovoimatekijä.

Miksi kouluverkkoa ei muutettu samassa yhteydessä, kun päätettiin Monikylän rakentamisesta?

Siihen on kaksi syytä.

1. Koulujen peruskorjauksiin ja Monikylän rakentamiseen liittyvää asiakokonaisuutta valmisteltiin kaikkiaan noin viisi vuotta. Monikylän hankesuunnitelma valmistui vuonna 2018. Tällöin oppilasennusteet lähtivät siitä, että lapsia syntyy vähintään 110 lasta vuodessa. Todellisuus on, että syntyviä lapsia on alle 100.
2. Kuntatalouden oletetaan kiristyvän merkittävästi vuoden 2021 jälkeen. Talouden näkökulmasta on perusteltua tehdä palveluverkkoon liittyvät muutokset etupainotteisesti. Lisäksi palvelutarpeet kasvavat mm. vanhuspalveluissa.

Onko lapset huomioitu kouluverkkoselvitystä tehtäessä?

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta päätti kokouksessaan 26.1.2021, että mahdollisista kouluverkkomuutoksista tehdään laaja lapsivaikutusten arviointi (LAVA).

Arviointoprosessin valmistelu aloitettiin välittömästi. Lautakunta ohjeistaa ja linjaa LAVA:n toteutusta helmikuun kokouksessaan. Lapsivaikutusten arvioinnin tulee olla valmis ennen kuin sivistys- ja tulevaisuuslautakunta tekee kouluverkosta oman esityksensä kaupunginhallitukselle ja valtuustolle huhtikuussa 2021.

Koska asiasta tehdään lopullinen päätös?

Alustavan aikataulun mukaan lautakunta tekee oman esityksensä kouluverkosta huhtikuussa 2021. Tämän jälkeen esitys etenee kaupunginhallituksen kautta valtuustoon.